

Op verhaal komen: een contextuele bijbelstudie over Genesis 27:1-45, over conflict en verzoening

Deze bijbelstudie is onderverdeeld in drie delen. De onderdelen horen bij elkaar als een drieluik. De beschrijving hieronder is bedoeld als een leidraad voor de bijbelstudies. Afhankelijk van de groep kunnen onderdelen aangepast worden.

Nodig: Bijbel, kaars, flipover, stiften, kaarten van 'Kaarten op Tafel'

DEEL 1 – Genesis 27:1-45

Stap 1: Opening

Welkom en liturgisch moment.

Gebed: de facilitator steekt de kaars aan en pakt deze uit het midden. Samen bidden we, de kaars wordt doorgegeven en wie deze vastheeft kan een gebed uitspreken. Dat mag ook in stilte. De facilitator sluit af.

Lied: er kan samen een lied gezongen worden (Taizé, liedboek, etc.). Als alternatief kan de groep ook luisteren naar een lied van een CD.

ZIEN – Verkennen van het eigen verhaal

Stap 2: Introductie en context

Gebruik de kaartjes van het spel 'Kaarten op Tafel' of een set foto's.

Zoek een foto uit die iets zegt over wie je bent. In de kring laten we elkaar de foto zien die we gekozen hebben en vertellen we waarom we deze gekozen hebben.

Met welke verwachting zit je hier?

De facilitator vertelt wat meer over het proces.

Verzoening & conflict

Zoek een foto uit die jou iets zegt over verzoening. In de kring delen we de foto's en leggen we onze keuze uit.

Buzz: In drietallen bespreken we: wat is volgens jou verzoening? Welke elementen/stappen zijn belangrijk om tot verzoening te komen? We schrijven onze antwoorden op en delen ze in de groep. Aan een proces van verzoening gaat een conflict vooraf. Welke conflicten kennen we in Nederland, in de kerk, in je persoonlijke leven? (delen en opschrijven)

IN GESPREK MET DE TEKST – Verkennen van het bijbelverhaal

Stap 3: Bijbel openen

Lees de tekst in de aanwezige vertalingen (meerdere vertalingen helpen). Vraag de deelnemers de tekst hardop te lezen (om beurten een vers).

Stap 4: De tekst bestuderen

We lezen gezamenlijk Genesis 27:1-45.

In de grote groep bespreken we de vraag: Waar gaat deze tekst over?

Alle antwoorden worden opgeschreven op een groot vel papier.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen

Voor de bijbelstudieleider: onderaan is wat achtergrondinformatie bij de tekst die u als facilitator kan helpen.

Nu gaan we uiteen in de verschillende groepen. Elke groep focust op een deel van de gelezen bijbeltekst.

Groep 1 - Genesis 27:1-13

Groep 2 - Genesis 27:14-29

Groep 3 - Genesis 27:30-45.

Lees de aangewezen verzen nog een keer door in de groep. Ieder onderstreept een zin of woord dat hem/haar opvalt. Vervolgens bespreekt elke groep de onderstaande vragen (met betrekking tot de verzen van je groep). Van de dikgedrukte vragen schrijft elke groep de antwoorden of een samenvatting daarvan op een groot vel papier:

- Waar gaat dit gedeelte over?
- Wat heb je onderstreept en waarom?
- Welke personen komen voor in het tekstgedeelte en wat weten we over hen?
- Met wie identificeer je je het meest en waarom?
- Hoe zijn de onderlinge relaties? -> maak hiervan samen een tekening.
- Welke conflicten komen we tegen in de tekst?
- Welke conflicten kom je tegen in je persoonlijk leven? In je familie, vriendenkring, werk, school, kerk, woonwijk, etc.? Goed als in ieder geval iedereen één voorbeeld kan noemen.
- Aan welke (andere) persoonlijke ervaringen raakt deze tekst?

Stap 6: Terugkoppeling vanuit de kleine groepjes naar de grote groep

De drie groepen presenteren hun tekening en vertellen aan de hand daarvan en van wat ze geschreven kort aan de anderen wat er in hun groep is besproken.

HANDELEN – Samen werken aan verandering

Stap 7: Terugkoppelen aan eigen leven, context, actie bedenken?

Met elkaar bespreken we deze vraag: roept de tekst ons ergens toe op? Wat nemen we mee?

Stap 8: Afsluiten

We staan in een kring, hand in hand. Ieder noemt één woord dat weergeeft wat je blijft van deze bijbelstudie.

Iemand leest een zegenbede of er wordt een lied gezongen.

DEEL 2 – Genesis 32:14-32

Nodig: doek, kaars, Bijbel, pennen en papiertjes

Stap 1: Openen en kennismaken

We steken de kaars aan en worden stil. Tijdens de stilte denken we over de conflicten die we kennen en over wat er nodig is om tot verzoening te komen. Wat staat je in de weg? Schrijf één ding op het briefje, iets wat je tegenhoudt in een proces van verzoening. Om de beurt leggen we het briefje op het kleed en lezen we voor wat we geschreven hebben.

We sluiten af met een lied van Taizé of liedboek. Bijvoorbeeld: “Gott lass meine gedanken sich sammeln zu Dir” (Taizé)

ZIEN – Verkennen van het eigen verhaal

Stap 2: Introductie en context

Dat is de vorige keer gedaan.

IN GESPREK MET DE TEKST – Verkennen van het bijbelverhaal

Stap 3: Bijbel openen

Lees de tekst in de aanwezige vertalingen (meerdere vertalingen helpen). Vraag de deelnemers de tekst hardop te lezen (om beurten een vers).

Na het conflict zijn Jakob en Esau ieder hun eigen weg gegaan. Wat er in het leven van Esau gebeurt blijft onbekend. Van Jakob weten we dat hij bij zijn oom Laban werkt en zowel met Lea als Rachel trouwt. Volgens het verhaal is het twintig jaar later (zie 31:41) als Jakob terugkeert naar huis en zich voorbereid op een ontmoeting met Esau. Ter introductie lezen we Genesis 32:4-13 gezamenlijk (zonder verdere bespreking).

Stap 4: De tekst bestuderen

We lezen hardop Genesis 32:14-32. Als er meerdere vertalingen zijn, kunnen de verschillende vertalingen gelezen worden.

Gezamenlijk bespreken we: Waar gaat deze tekst over?

We schrijven de antwoorden op een groot vel papier.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen

Voor de bijbelstudieleider: onderaan is wat achtergrondinformatie bij de tekst die u als facilitator kan helpen.

We gaan uit elkaar in kleine groepen en bespreken we de onderstaande vragen. De antwoorden van vraag 1 schrijven we op.

1. Wat weten we over Jakob als we naar dit tekstgedeelte kijken?
 - a. Waar bevindt hij zich in het reisgezelschap?
 - b. Hoe gedraagt hij zich?
 - c. Met wie vecht Jakob?
 - d. Wat is er veranderd na het gevecht?
2. Wat raakt je in deze tekst en waarom?
3. Aan welke persoonlijke ervaringen raakt deze tekst?

Stap 6: Terugkoppeling vanuit de kleine groepjes naar de grote groep

Vervolgens bespreken we in de grote groep de antwoorden op vraag 1 en eventueel kunnen we ook delen wat er ter sprake kwam bij vraag 2 en 3.

HANDELEN – Samen werken aan verandering

Stap 7: Terugkoppelen aan eigen leven en context

Ter afsluiting schrijft ieder een elfje over iets dat hem/haar vandaag geraakt heeft in deze bijbelstudie.* Een elfje is een relatief eenvoudig gedicht wat uit vijf regels bestaat en in totaal elf woorden heeft. Het is een simpele structuur: De opbouw van het aantal woorden per regel is als volgt: 1 2 3 4 1

Stap 8: Afsluiten

Sluit af in de kring, lees om de beurt het elfje voor.

Spreek tot slot een gebed uit of zing een lied.

DEEL 3 – Genesis 33: 1-17

Nodig: doek, kaars, Bijbel, pennen, papiertjes

Stap 1: Openen

We steken de kaars aan en worden stil. Tijdens de stilte denken we over de conflicten die we kennen en over wat er nodig is om tot verzoening te komen. Schrijf in één woord of zin op het briefje iets wat jij persoonlijk kan bijdragen aan verzoening. Om de beurt leggen we het briefje op het kleed en lezen we voor wat we geschreven hebben.

We sluiten af met een lied. Bijvoorbeeld “Señor que florezca tu justicia” van Taizé. Of een ander lied van Taizé of het liedboek.

ZIEN – Verkennen van het eigen verhaal

Stap 2: Introductie en context

Dat is de vorige keer gedaan.

IN GESPREK MET DE TEKST – Verkennen van het bijbelverhaal

Stap 3: Bijbel openen

We lezen hardop Genesis 33:1-11.

Stap 4: De tekst bestuderen

Gezamenlijk bespreken we: Waar gaat deze tekst over?

We schrijven de antwoorden op een groot vel papier.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen

Vervolgens gaan we in groepjes uit elkaar en bespreken de volgende vragen:

1. Welke personen komen in dit tekstgedeelte voor en wat weten we over ze?
 - a. Maak een inventarisatie en bespreek wat je weet over de verschillende personen.
 - b. Waar bevindt Jakob zich in het reisgezelschap? Hoe gedraagt hij zich?
2. Wat raakt je in deze tekst en waarom?
3. Aan welke persoonlijke ervaringen raakt deze tekst?
4. Bereid een korte sketch voor waar in het gelezen gedeelte wordt uitgebeeld.

Stap 6: Terugkoppeling vanuit de kleine groepjes naar de grote groep

We presenteren de sketch aan elkaar en vervolgens de antwoorden op de vragen (m.b.v. het vel papier). Er is ruimte voor vragen en opmerkingen. Wat valt op? Waar zijn vragen over? De facilitator kan met behulp van de informatie in de bijlage wellicht wat aanvullen.

Indien er voldoende tijd is: we bekijken het schilderij dat de ontmoeting tussen Jakob en Esau afbeeldt (bijlage 1).

- Geeft dit schilderij de ontmoeting tussen Jakob en Esau goed weer? Waarom wel/niet? Wat valt op?

HANDELEN – Samen werken aan verandering

Stap 7: Terugkoppelen aan eigen leven en context

Verzoening – terugblik

1. Buzz: In twee- of drietallen bespreken we nogmaals: wat is volgens jou verzoening? Welke elementen/stappen zijn belangrijk om tot verzoening te komen en welke daarvan komen we tegen in het verhaal van Jakob en Esau? We schrijven onze antwoorden op en delen ze in de groep.
2. We hebben eerder met elkaar de conflicten besproken die we kennen in ons eigen leven en in Nederland. Vervolgens hebben we verkend wat verzoening voor ons betekent en welke stappen deel (kunnen) uitmaken van dit proces.
 - a. Wat nemen we mee uit deze bijbelstudies dat belangrijk is voor
 - i. Ons eigen leven?
 - ii. Onze context (dorp, kerk, land)
 - b. Tot welke acties voelen we ons geroepen?

Stap 8: Afsluiten

Gebod om vrede en verzoening: we staan in de kring en geven de kaars door. Wie de kaars heeft bidt voor vrede en verzoening in een specifieke situatie waar hij/zij op dat moment aan denkt. Bij voorkeur hardop, maar wie dat niet prettig vindt kan in stilte bidden en daarna de kaars doorgeven.

Tot slot kunnen we bijvoorbeeld zingen: “Vrede wens ik je toe”

Bijlage bij deel 3 – ontmoeting tussen Jakob en Esau (Italiaanse School – Walker Art Gallery Liverpool)

Achtergrond voor de facilitator

Het verhaal van Jakob (en Esau) beslaat een groot deel van het bijbelboek Genesis. Genesis wordt gekenmerkt door de focus op de redding van het volk Israël door God. Steeds weer komt de belofte die God aan Abraham deed terug in de verhalen en steeds worden we bepaald bij de rol die God speelt in de geschiedenis van het volk Israël. Bijzonder is dat de ‘logische’ voorzetting van de familielijn via de oudste zoon steeds wel als eerste beschreven wordt, maar vervolgens niet verder wordt uitgewerkt (Kain voor Seth, Ismael voor Izaak, Esau voor Jakob).

Bij de verschillende hoofdpersonen zien we dat ze (herhaaldelijk) de fout in gaan. Maar ondanks de fouten van deze mensen worden Gods doelen uiteindelijk vervuld. God gebruikt mensen als Jakob, met al zijn gebreken en daden van bedrog.

Het verhaal van Jakob en Esau leert ons over een conflict tussen twee broers. Een tweeling. Ze groeien op in hetzelfde gezin en in dezelfde omstandigheden. Maar er ontstaan situaties van bedrog en haat. Zódanig dat Esau Jakob wil vermoorden. Komt het nog goed? Wat is er nodig om opnieuw een relatie aan te gaan nadat deze zo ruw verbroken is?

Hoofdstuk 25

In dit hoofdstuk ‘verkoopt’ Esau zijn eerstgeboorterecht aan Jakob. Hoewel mensen vaak denken dat er één moment van bedrog is, gaat het om twee momenten. Want later, in hoofdstuk 27 gaat het om de zegen die onderdeel is van het verbond dat God met Abraham sloot. Die zegen gaf Abraham door aan Izaak en zal Izaak nu doorgeven aan zijn oudste zoon. Tenminste, dat denkt hij...

Het lange termijn eerstgeboorterecht wordt verkocht voor korte termijn verlichting. Deze situatie kan herkenning oproepen bij mensen die in armoede leven, honger kennen, of andere nood hebben die hen soms keuzes doet maken die op de korte termijn zijn gericht.

Vers 30: Esau wordt ook wel ‘Edom’ genoemd, wat dichtbij het Hebreeuwse woord voor ‘rood’ ligt. (gelinkt aan ‘roodharig’?, is niet helemaal duidelijk). Esau is de voorvader van het volk Edom zoals Jakob dat is van Israël.

In vers 31 zien we een ongeduldige/onbeleefde toon van Jakob, terwijl Esau ‘alsjeblieft’ zegt. Esau vraagt om een stoofpot maar krijgt uiteindelijk een bord linzen. Jakob kan koud en berekend overkomen.

Hoofdstuk 27

Hoofdstuk 27 is een zogenaamde “sterfbed-zegen-scene”. Daarvan zijn er in het Oude Testament meerdere voorbeelden te vinden: Gen. 48-49, Gen.50:24-25, Deut.31-34, Joz.23-24, 1 Kon.2:1-9. Normaal gesproken (in OT) als het familiehoofd voelt dat hij gaat sterven roept hij zijn zonen bij zich. Isaak roept enkel Esau, dat is opvallend. Hoewel vaak gekeken wordt naar Rebekka en Jakob als het om het bedrog gaat, lijkt het alsof ook Isaak zijn eigen plan trekt en alleen Esau wil zegenen. De voorkeur van beide ouders

wordt ook erg duidelijk in vers 5 en 6: Esau is 'zijn zoon' en Jakob is 'haar zoon'. Jakob is bang voor een vloek in plaats van een zegen. Dit kan met de wet te maken hebben, zie Deut. 27:18: "Vervloekt is eenieder die een blinde de verkeerde richting wijst."

Achtergrond uit eigen context

In dit verhaal zijn allerlei elementen terug te vinden die belangrijk zijn in een proces van verzoening. Hopelijk komen een heel aantal daarvan ter sprake tijdens de drie bijbelstudies. Een aantal op een rij:

- Er is sprake van een conflict met heftige emoties: haat, wraakgevoelens, gekwetst of bedrogen zijn
- Er is figuurlijke maar soms ook letterlijke afstand
- Er volgt toenadering
- Berouw
- Herstel van aangerichte schade
- Persoonlijke transformatie (vergelijk de strijd die Jakob heeft bij de Jabbok)
- Erkenning van gemaakte fouten
- Bereidheid van beide partijen
- Nederigheid
- De ander niet meer als vijand zien (medemenselijkheid, of zelfs: God in de ander zien zoals Jakob aangeeft in Genesis 33)
- Nabijheid
- Vergeving
- Omhelzing
- De relatie wordt niet meer zoals het was. Dat kan niet. Wel kan een relatie hersteld worden maar deze zal altijd een andere vorm hebben.

Zo kunnen er heel wat zaken genoemd worden. Hoe zien mensen de rol van God in een dergelijk proces? Kan een ontmoeting met God helpen in dit proces, bijvoorbeeld bij de persoonlijke transformatie?

Bekijk ook de algemene instructie voor een bijbelstudie op

<https://www.protestantsekerk.nl/contextueel-bijbellesen/>. Daar vindt u aanwijzingen om de bijbelstudie te begeleiden. Bereid het goed voor en let met name op hoeveel tijd er is. Het is aan te raden zeker twee uur in te plannen, of anders het programma over twee avonden te verdelen. Maak van tevoren keuzes en een tijdspad. Deze opzet is een leidraad, natuurlijk kunt u de opzet ook aanvullen of aanpassen aan de groep.

Door Inge Landman, die voor Kerk in Actie werkte in Colombia